

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Nauja tiesa apie Kolumbą?

2012-04-02

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA: Kristupas Kolumbas

AUTORIUS: Henryk Skwarczyński

DATA: 2012-04

Nauja tiesa apie Kolumbą?

Henryk Skwarczyński

Manuel da Silva Rosa, „Kolumbas: niekada nepapasakota istorija“, Kristupas Kolumbas, didieji geografiniai atradimai, Amerikos atradimas

Neseniai Ispanijoje buvo išleista Manuelio da Silva Rosos knyga „Kolumbas: niekada nepapasakota istorija“. Su jos autoriumi kalbasi JAV gyvenantis lenkų rašytojas Henrykas Skwarczyńskis.

Henryk Skwarczyński: *Garsiausi Naujojo pasaulio užkariautojai buvo ispanai: Hernanas Cortesas, Hernandas de Soto, Franciskas Pizzaras. Tačiau vandenynai tais laikais priklausė portugalams. Jie buvo besibaigiančių Viduramžių finikiečiai ir iliuminatai. Be to, jie pirmieji iš europiečių kirto pusiaują. Portugalai apiplaukė Afrikos žemyną, atrado Braziliją ir, be abejo, Australiją. Tarp kelionių aistros apimtų portugalų buvo Vaskas da Gama, nukeliavęs į Indiją, Fernandas Magelanas, pirmasis perplaukęs Ramųjį vandenyną. O jūs jau ir Kolumbą – jo vardą pataisysime vėliau – priskiriate genčiai tų, kurie išdrįso plaukti toliau, negu leidžiasi saulė. Gimėte Azoruose, vėliau persikėlėte gyventi į Jungtines Amerikos Valstijas. Kada ir kur prasidėjo jūsų atradimų istorija?*

Manuel da Silva Rosa: Gyvendamas Azoruose sužinojau, kad portugalai, vedami princo Henriko Jūrininko su jo Kristaus ordinu, užkariavo atšiauriuosius vandenynus ir pradėjo Atradimų amžių. Išvažiavau iš Portugalijos, baigęs penkias klases ir nieko negirdėjęs apie Kolumbą. Apie jį sužinojau mokydamasis Amerikoje: gimė Genujoje, nekilmingtone šeimoje, svajotojo įrodyti, kad Žemė apvali, turėjo didelių rūpesčių dėl pinigų, leidosi į pavojingą kelionę ir pergalingai grįžo į Europą, atradęs tai, ką manė esant Indija. Nuostabi istorija apie greitą jo praturtėjimą man, kaip ir daugeliui, padarė didžiulį įspūdį.

Šis Kolumbo paveikslas apsigėrė prieš dvidešimt metų, kai iš portugalų į anglų kalbą verčiau knygą, kurioje perskaičiau, kad Amerikos atradėjas gyveno Portugalijoje, ten mokėsi jūreivystės, vedė portugalų didikę, ir visa tai įvyko keletu dešimtmečių anksčiau, negu jis leidosi į didingą pirmąją savo kelionę. Buvau pritrenktas sužinojęs apie portugalų Kolumbo saitus. Toji knyga sužadino smalsumą toliau gilintis į jo gyvenimą Portugalijoje ir tai tapo apsidėmu – užsidegiau išsiaiškinti visą tiesą apie Kolumbą.

2010 m. lapkričio 28 d. britų dienraštis Daily Telegraph išspausdino sensacingą straipsnį, skelbiantį, kad Kolumbo kilmės mįslė po penkių šimtmečių pagaliau įmintą. Vis daugiau mokslininkų pritaria jūsų pateiktiems įrodymams, kad Kristupas Kolumbas (tikrasis jo vardas – Cristóbalas Colónas ir toliau vadinsiu jį būtent taip) nebuvo italas iš Genujos. Nebuvo jis ir vilnos audėjo sūnus, netgi turėjo karališko kraujo. Kada ir kuo remdamasis padarėte išvadą, kad Colónas nebuvo italas?

Pasaulis sutarė, kad admirolas Cristóbalas Colónas (Kristupas Kolumbas – tai iškraipytas ispaniškas vardas) buvo „italas Colombas, vilnos audėjas iš Genujos“, nors dėl jo tapatybės visada ginčytasi. Istorikai žino, kad atradėjo sūnus, apie 1538 m. rašydamas admirolo biografiją, nenurodė, kur gimė jo tėvas. Perskaičiau daugybę dokumentų, laiškų, kronikų, istorijos knygų ir biografijų, mėgindamas įsitikinti, kad admirolas Colónas buvo genujietis Colombas. Tačiau užplūdo dar daugiau abejonių.

Istorikams pateikdavau klausimą: „Kodėl esate tokie tikri, kad jis kilęs iš Genujos?“ Atsakymas visada būdavo vienodas: „Na, jis pats labai aiškiai tą patvirtino 1498 m. išdėstęs savo paskutinę valią!“ Istorikus įtikino vienas vienintelis dokumentas, kuriame parašyta: „Aš, gimęs Genujoje, atvykau tarnauti jiems čia, Kastilijoje“ (*que siendo yo nacido en Genova les bine a servir aqui en Castilla*). Sakinys labai aiškus. Tačiau žmogaus, kuris, gyvendamas Ispanijoje, visą laiką kruopščiai slėpė savo tapatybę ir gimimo vietą, toks prisipažinimas testamente atrodo keistas. Jeigu tai tiesa, kodėl ir po atradėjo mirties kilo tiek prieštaravimų dėl jo gimimo vietos?

Tada pagalvojau: Cristóbalas Colónas tarnauti Kastilijoje atvyko ne iš Genujos, nes kiekvienas istorikas žino, kad į Kastiliją jis atvyko iš Portugalijos. Taigi tvirtindamas, kad tas sakinys slepia tiesą, savo knygos skyriuje „Testamentas be pagrindo“ (*Un Testamento sin Fundamento*) atskleidžiu visą šiame dokumente surašytą melą.

Įrodžius vieną klastotę, lengviau susieti kitas dalis. Dokumentai iš Genujos, jei visi jie autentiški, o tas abejotina, nurodo audėją Colombą, audėjo Colombo sūnų ir audėjo Colombo vaikaitį – tai sena kaimo darbininkų šeima. Kaip galėjo kaimietis Kolumbas 1479 m. vesti portugalų didikę? O atradėjas Colónas tikrai galėjo tą padaryti. Matome, kad istorikai bandė susieti gabalėlius iš dviejų skirtingų dėlionių, todėl jų papasakota istorija virsta pasaka.

Ėjimas per džiungles, užgožusias Colono kilmę, primena Heinricho Schliemanno, ieškojusio senovės Trojos, pastangas pagauti vaiduoklį. 1874 m. išspausdintą jo straipsnį „Trojos pėdsakai“ (Trojanische Altertümer) daugelis sutiko skeptiškai, o kai kas net išjuokė. Tačiau ilgai jo atradimas buvo pripažintas vienu svarbiausių įvykių žmonijos istorijoje.

Ispanijoje neseniai išleista jūsų knyga „Colónas. Niekada nepapasakota istorija“ (Colón. La Historia Nunca Contada) sukėlė tarptautinę reakciją, bet daugelis komentatorių rėmėsi ne tuo, ką pateikėte knygoje, o sensacingais spaudos reportažais apie jūsų tyrinėjimus, sumenkindami surinktų faktų svorį. Jei pažvelgsime iš pranciškonų vienuolyno La Rábida, kur prieš išplaukdamas gyveno Colónas, perspektyvos, kryptama labiau į vakarus negu į rytus. Ar galėtumėte pasakyti svarbiausią įrodymą to, kad Amerikos atradėjas, nors prieš jį būta ir kitų, yra portugalas?

Tiesa ta, kad mano knygos „Kolumbas portugalas - nauji atradimai“ (*Colombo Português - Novas Revelações*), išleistos Portugalijoje 2009 m., beveik niekas nepastebėjo, kol 2010 m. pasirodė ispaniškas jos vertimas (*Colón. La Historia Nunca Contada*). Žurnalistai ypač pabrėždavo, kad gal jis buvo pusiau lenkas. Maniau, pasauliui turėtų būti įdomiau, kad 1498 m. parašytas keliautojo testamentas yra klastotė, be to, įrodžiau dar keletą ypač svarbių dalykų: jo žmona buvo pernelyg kilminga, kad tekėtų už prasčioko; kelionėje jis nė dienos nebuvo pasiklydęs, visada žinojo, kad plaukia ne į Indiją, nes Kolumbas buvo portugalų šnipas Ispanijoje... Laivas „Santa Maria“ nenuskendo, jis buvo nutemptas į krantą, nes siekta atsikratyti ispanų, kurie buvo rūmų siųsti šnipai. Tikėjausi, kad straipsnių antraštės skambės maždaug taip: „Kolumbas - genijus, penkis šimtus metų mulkinęs visus, versdamas laikyti jį nemokša!“ Tačiau žiniasklaida susitelkė į lenkišką jo kilmę, mažai dėmesio kreipdama į visa kita, net į portugališkas šaknis, nors jas tvirtai pagrindžia mano pateikti įrodymai. Juk Colónas nė vieno laiško neparasė itališkai ar genujietiška, visi parašyti ispaniškai su portugališka nuokrypa. Jei pritrūkdavo ispanų kalbos žinių, į jo raštus prasiskverbavo portugališki žodžiai. Maišyta ispanų ir portugalų kalba jis rašė savo broliams, net savo draugui italų vienuoliui Gasparui Gorricio.

Visuose savo raštuose jis kalba apie Portugaliją, jos karalius ir laivybą. Kelionėje aplankytas vietas ir tenykščius įvykius dažnai lygina su Portugalija, o apie kitas karalystes beveik nekalba.

Beveik visas Naujojo pasaulio vietas jis pavadino Portugalijos ar jos užkariautų žemių Afrikoje vietovardžiais, tokiais kaip Cabo Talhado ar Cabo Agulhas - taip Bartolomeus Dianas pavadino atrastą Gerosios Vilties ragą.

Colónas buvo vedęs portugalę, gyveno Portugalijoje, galėjo laisvai bendrauti su Portugalijos karaliumi, jam leista plaukti į tokias slaptas vietas kaip São Jorge da Mina šiandieninėje Ganoje, nors plaukti į ten svetimšaliams karalius Jonas II buvo uždraudęs.

1493 m. kovo 4 d. laiške Ispanijos monarchams Kolumbas rašė: „Jūsų Didenybe, atminkite, kad aš palikau žmoną, vaikus ir atvykau iš savo tėvynės Jums tarnauti.“ Taigi blavus protas byloja, kad jis turėjo būti iš Portugalijos.

Jei jis būtų buvęs italas, tai savo broliams ir draugams italams būtų rašęs itališkai, net jeigu rašytų svetima kalba, vietomis įsiterptų gimtosios italų kalbos žodžiai. Tai, kad į jo raštus prasiskverbia portugalų kalba, liudija ją buvus gimtąja. Tuos kraštus jis pavadino portugališkais vardais, taip pat ir Kubą - tai seno Portugalijos miesto, esančio Alentežo rajone, vardas. Portugaliją jis vadino savo tėvyne.

Vieninteliame išlikusiame dokumente, kurį 1487 m. išdavė Ispanijos karaliaus dvaras, jis irgi vadinamas „portugalu“. Taigi remdamasis šiais įrodymais aš negaliu pritarti, kad jo kilmė itališka.

Kastilijos rajone, ant Duero upės kranto, yra miestelis, kurį aplankiau, keliaudamas po Ispaniją. Ten, viename niekuo neišsiskiriančiame vienuolyne, 1494 m. buvo sutarta dėl vieno Vakarų civilizacijos istorijai labai svarbaus dalyko – vadinamoji Tordesiljaso sutartis įtvirtino naujai atrastų valdų ir būsimo pelno, kuri jos duos, pasidalijimą tarp Ispanijos ir Portugalijos. To susitarimo rezultatas yra ir iki šiol išlikęs Pietų Amerikos padalijimas. Tuo metu Colónas jau antrąkart plaukė į Ameriką. Sutartis turėjo įtakos jam asmeniškai, nes pagaliau baigėsi gilėjantis konfliktas tarp dviejų galingų jūrinių valstybių. Trečią kartą kirsdamas Atlantą jis nutarė stabtelėti Portugalijai priklausančioje saloje Porto Santo, o iš ten nuplaukė į Madeirą, nors ji buvo visai nepakeliui.

Tiek Colóno kelionė į portugalų Madeiros salą 1498 m. birželio 10 d., tiek jo apsilankymas Lisabonoje grįžtant, kaip ir 1493 m. kovo 4 d. bei vėlesnė, 1502 m. gegužės 13 d., kelionė į Portugalijos Arzilą buvo iš anksto slapta suplanuotos ir Colónas melavo Ispanijos rūmams apie šias keliones. Istorikams nė į galvą nešovė, kad apsilankymas Madeiroje buvo slaptas, todėl jie neįvertino šventės, kuri buvo surengta Colónui atvykus į Funšalį, svarbos. Iš tikrųjų jo kruopščiai suplanuota ir nuslėpta kelionė į salą, jo garbei surengtos iškilmės liudija, kad ne tik jis buvo svarbus asmuo Madeiros gyventojams, bet ir jam ši sala buvo svarbi.

Tordesiljaso sutartį parengė Portugalijos karalius Jonas II. Jei jis būtų paklusesęs popiežiaus Aleksandro VI nurodymui, išdėstytam 1493 m. gegužės 4 d. laiške, ir visas žemes už 100 mylių į vakarus nuo Azorų salų atidavęs ispanams, tokia sutartis niekada nebūtų buvusi pasirašyta. Jonas II atmetė tendencingą ispanų popiežiaus pasiūlymą ir pradėjo tiesiogiai derėtis su Ispanijos monarchais. Jonas II darė nuolatinį spaudimą ispanams, kad šie pasirašytų sutartį su Portugalija, grasindamas karu ir pasitelkdamas įtakingus savo agentus, tarp jų Cristóbalą Colóną su Medinos Sidonijos kunigaikščiu. Jiedu abu „patvirtino“ karalienei Izabelei, kad Portugalijos laivynas niekada neplaukė į vakarus.

Karalius Jonas II sumaniai pergudravo Ispanijos monarchus ir privertė juos pasirašyti savo parengtą sutartį. Padalijimo linija buvo nubrėžta lygiai ten, kur norėjo Portugalijos karalius – 370 laipsnių į vakarus nuo Žaliojo Rago salų, ir tai užtikrino, kad Brazilija atitektų portugalams. Priešingai nei įprasta manyti, Jono II pasirašyta Tordesiljaso sutartis turėjo ne palengvinti ispanams priėjimą prie žemių vakaruose, o buvo gerai suplanuota kliūtis patekti jiems į tikrąją Indiją rytuose. Tą 1494 m. liepos 2 d., kai ispanai patvirtino šią sutartį, Colónas plaukė į antrąją savo kelionę kaip ispanų monarchų patarėjas, tačiau suteikė jiems netikslią informaciją ir nuslėpė svarbius duomenis. Tai buvo naudinga Portugalijos karaliui. Ne daug kas stebėjosi, kodėl pasirašyti šią sutartį Portugalija privertė Ispaniją, o ne kurią nors kitą Europos karalystę. Atsakymas į šį svarbų klausimą atskleidžia, kodėl Colónas septynerius metus pūtė ispanams miglas apie savo projektą. Tai rodo didingos pirmosios jo kelionės slaptus motyvus ir paaiškina, kodėl naująją žemę Colónas pavadino „Indija“, nors puikiai žinojo, kad tai ne Indija.

Prieš daugiau nei trisdešimt penkerius metus Funšalyje sutikau Leopoldą Kielanowską, Lenkijos rašytoją emigrantą, apsigyvenusį Londone, kadaise garsėjusį savo laidomis per Laisvosios Europos radiją. Jis visą gyvenimą vaikėsi ypatingos šmėklos – ieškojo Lenkijos karaliaus pėdsakų Madeiroje. Kielanowskio knyga „Vladislovo Varniečio odisėja“ (Odyseja Władysława Warnencyka) buvo išleista Anglijoje 1991 m., jau po rašytojo mirties. Jis įrodė, kad Lenkijos karalius ilgus metus gyveno šioje Portugalijos saloje. Kielanowskio knyga nebuvo išleista jo gimtinėje, nors oficialioji historiografija pripažįsta, kad jaunojo karaliaus likimas yra nežinomas. Nė vienas mokslininkas nebandė įeiti pro Kielanowskio pravertus vartus, kad patikrintų jo atradimus.

Leopoldo Kielanowskio išvalgos mano turimas Lenkijos istorijos žinias apvertė aukštyn kojom. Jo nuomone, o ji pagrįsta tyrimais visuose prieinamuose archyvuose nuo Lisabonos iki Vatikano, nuo Getingeno iki Bodliano bibliotekos Oksforde, Lenkijos karalius Vladislovas III, priklausęs lietuvių Jogailaičių dinastijai, nežuvo mūšyje su turkais Varnoje 1444 m. Jis ne tik liko gyvas per skerdynes vietovėje, kuri yra dabartinėje Bulgarijoje, bet ilgus metus klajojęs po daugelį vietų, tarp jų pabuvojęs ir Šv. Kotrynos vienuolyne Sinajuje, apsistojo ir ilgai gyveno Madeiroje, kolonizuotoje prieš keletą dešimtmečių. Tas žinias atvežiau į anuometinę komunistų valdomą Lenkiją, bet dienraštyje išspausdintas mano straipsnis liko nepastebėtas. Kai tapau politiniu pabėgėliu, nuolat visiems primindavau Kielanowskio istorinį tyrimą, tačiau niekam tai irgi neatrodė įdomu.

Kielanowskio tyrimas patvirtina, kad paslaptį riteris, Portugalijoje žinomas kaip Henrique Alemão, buvo karalius Vladislovas III. Lygiai taip pat, kaip Colónas Ispanijoje, Alemão kruopščiai slėpė tikrąją savo tapatybę. Net po to, kai vienuoliai pranciškonai atpažino, kad jis yra pražuvęs Lenkijos karalius, atsisakė prisipažinti, kas esąs. Henrique vadino save, kaip teigiama, „paprastu keliaujančiu riteriu“, bet jį sutuokė pats Portugalijos karalius! Dar daugiau – per vestuves Jonas II tapo vyriausiuoju pabroliu, o karalystės diduomenė rodė Alemão ypatingą pagarbą. Taigi tektų pripažinti, kad Portugalijos karaliaus dvaras išprotėjo, jei nežinia iš kur atsiradusį keliautoją svetimšalį apsupo tokiu išskirtiniu dėmesiu. Maža to, kad karalius buvo vyriausiasis jo pabrolis, dar ir Tamplierių Kristaus ordino magistras princas Henrikas Jūrininkas suteikė Alemão plačias teritorijas savojoje Madeiros saloje, o Funšalio kapitonas ne tik surengė ypatingą puotą paslaptį „keliautojui“, bet ir pats jį aptarnavo. Portugalijos karalius reguliariai siuntė jam laivus su atsargomis. Ar visa tai jie būtų darę neturėdami tikrų įrodymų, kas yra šis asmuo? Tokio dėmesio jis nusipelnė tik todėl, kad Portugalijos karalius puikiai žinojo karališkąją jo kilmę.

Leopoldo Kielanowskio tyrimų rezultatai yra svarbūs jūsų darbams, nes žmonės, kai išgirsta, kad Cristóbalas Colónas tėvas – Lenkijos karalius, laiko tai prasimanymu. Jų požiūris suprantamas, tačiau iš mokslininkų privalome reikalauti daugiau. Bet kol kas atrodo, kad istorikai nepasirengę priimti šio iššūkio. Jie vis dar tvirtai laikosi savo versijų apie karaliaus Vladislovo III likimą. Kielanowskis visą gyvenimą rinko medžiagą knygai, kuri buvo išleista jau po jo mirties. Kodėl niekas nepasidomėjo André de Palatio susirašinėjimu su popiežiumi? Kodėl niekas nepatikrino Krokuvos pranciškonų archyvų? Kodėl portugalų istorikai, kurie turėtų būti labiausiai suinteresuoti, neišsiaiškina Henrique's Alemão paslapties? Ir kodėl dauguma tos epochos ekspertų iki šiol nepaiso, kad Nicolaó Floris laišką Didžiajam Teutonų ordino magistrui parašė 1472, o ne 1452 metais, kaip klaidingai nustatė rumunų profesorius Jorga ir lenkų

profesorius Dąbrowskis? Kur tie mokslininkai, kurie atskleistų, kas buvo Mikalojus Chrzastowski ir kokia buvo jo užduotis 1444–1453 m., kai istoriniuose šaltiniuose jis pasirodo kaip vyskupo Oleśnickio pasiuntinys? O juk Nicolaó Florio laiškas, 1472 m. parašytas Ludwigui von Erlichshausenui į Getingeną, yra pakankamas įrodymas, kad karalius Vladislovas per Varnos mūšį liko gyvas ir ilgus metus gyveno Portugalijoje. Tarkime, Floris neteisis, tačiau esama ir kitų liudijimų. Koptų vienuoliai taip pat teigė Vladislovą, Andrių Sienietį, Mikołajų Chrzastowską ir Nicolaó Florį gabenę iš Šventosios Žemės į Portugalijos karaliaus valdas. Kielanowski surado pakankamai pėdsakų ir pateikė užuominų. Tačiau jūsų išėities taškas – ne vien jo atradimai.

Visada būna skeptikų, kurie nori pamatyti kokį nors neginčijamą dokumentą, nes ši istorija atrodo tokia neįtikėtina. Tačiau kai per gryną atsitiktinumą toks dokumentas atrandamas, kaip, tarkime, Nicolaó Florio laiškas, skeptikai, kaip ir liepia jų prigimtis, pareiškia, esą tai klastotė. Kam klastoti laišką, kuris nepaviešinamas, kol po 500 metų atsitiktinai surandamas?

Kaip matome, tai tiesiog išsisukinėjimai: ne tik Florio laiškas atmetamas kaip klastotė, klaida laikomas ir vienintelis Izabelės dvaro dokumentas, kuriuo Ispanijos dvaras suteikė Cristóbalui Colónui tautybę, 1487 m. pavadindamas jį „portugalu“.

Savo teoriją, kad žmogus, į pasaulinę sceną įsiveržęs kaip Cristóbalas Colónas, buvo Vladislavo III sūnus, pagrindžiau suderinęs daugybę įrodymų, o Kielanowskio tyrimas patvirtino mano įtarimus.

Jūs įrodėte, kad Cristóbalas Colónas buvo portugalas ir visos tos „žinios“ apie itališką jo kilmę yra nieko vertos. Ar italai tam pasirengę? O ką mano amerikiečiai?

Kai po daugelio metų tyrimo Gdansko teismas 2010 m. rugpjūčio 31 d. paskelbė, kad Lechas Wałęsa, Lenkijos Solidarność vadovas, 8-ajame dešimtmetyje buvo komunistų saugumo tarnybų informatorius, mažai kas įstengė priimti šį faktą. Mitas buvo stipresnis už teismo nustatytą tiesą. Kai Robinas Waterfieldas 2009 m. išleido knygą „Kodėl mirė Sokratas?“ (Why Socrates Died), reakcija buvo panaši. Autoriaus teigimu, Sokratas palaikė tuos, kurių veiksmai įstūmė Atėnus į didžiausią nuosmukį. Tačiau jo mokiniai, tarp jų ir Platonas, ir išstisios intelektualų kartos išsaugojo mitą, iki šiol maitinantį žmonijos protus, apie išmintingą, geraširdį senolį, minios pastūmėtą nusizudyti. Tačiau šių įvykių tiesa yra įvairiaspalvė, viena spalva nusidažo tik mūsų asmeninė vizija apie „nemirtingą išmintį“, nužudytą neišmanėlių.

Jūsų atskleista Cristóbalos Colóno kilmė ir tikrieji jo motyvai ieškoti Indijos, plaukiant į vakarus, o ne į rytus, prieštarauja tam, ką visi laikėme tiesa. Pripažinti jūsų pateiktą praeities versiją reikštų perrašyti mokyklinius vadovėlius.

Mano pateikti nauji įrodymai įtikino daugelį istorikų, tačiau kol kas šis klausimas labai sudėtingas ir didžiosios tyrimų dalies negalėjau įtraukti į knygą, nes tada ji būtų išpampusi iki tūkstančio lapų.

Neparašiau, kaip įsitvirtino italų melas, o tai galėtų būti pagrindas knygai „Užmiršta Kolumbo istorija“ (*Forging Columbus History*), – trisdešimt metų (1580–1609) genujietis Baltazaras Colombo rezgė ir skleidė prasimanymus, siekdamas gauti Colóno palikimą, ir toji apgaulė pasiekė mus istorijos pavidalu.

Dauguma istorijų yra susijusios su mitais, nes įvykiai aprašomi vienpusiškai. Tačiau oficialusis pasakojimas apie Kolumbą yra prieštaravimų kupinas mitas. Savo knygoje pateikiu daug nepatogių tiesų, kurios apverčia aukštyn kojom viską, ką žinojome apie Amerikos atradėją, o, pavyzdžiai, apie kuriuos jūs kalbate, verčia klausti, kuo turėtume tikėti skaitydami prieštarigus tų pačių įvykių aprašymus. Ištikus amžius pasaulis manė, kad Colónas – susipainiojęs ir pasiklydęs jūreivis, bet, pasirodo, būtent mes visi buvome Colóno sumaniai sukklaidinti...

Iš anglų k. vertė Inga TULIŠEVSKAITĖ